

פז	דין באיזו בשר נוהג דין בשר בחלב, והיאך נקרא בשול	1
פח	שלא להעלות בשר על השלחן כשאוכלין גבינה	7
פט	שלא לאכול גבינה אחר בשר	8

סימן פז – דין באיזו בשר נוהג דין בשר בחלב, והיאך נקרא בשול:

(א) יכתוב בתורה לא תבשל גדי בחלב אמו ג' פעמים, אחד לאיסור בישול, ואחד לאיסור אכילה(א), ואחד לאיסור הנאה(ב). יוהוציא אכילה בלשון בישול, לומר שאינו אסור מן התורה אלא דרך בישול(ג), אבל מדרבנן אסור בכל ענין. (יכל צקר צחלצ שאינו אסור מן התורה, מותר צהנאה¹):

(^א) לאיסור אכילה - ואף שלא כדרך אכילה² והנאה³ אסור, וחייב מלקות. משא"כ בשאר איסורים חוץ מכלאי הכרם (פ"ת).

(^ב) לאיסור הנאה – לרוב פוסקים לוקה על הנאה, ולרמב"ם לא. והשיעור הנאה לפי הצל"ח היא שיעור כזית, ולרע"א כפרוטה, ובענין חצי שיעור אסור מן התורה צ"ע. ובשר בחלב הנאסר בהנאה קוברין אותו. ואם שרפו גם אפרו אסור בהנאה מה"ת. ולענין אי מותר להאכילו לכלבים עמ"ש לקמן סימן צ"ד ס"ק ה' (פ"ת).

(^ג) שאינו אסור מן התורה אלא דרך בישול כו' - כלומר אבל לא ע"י כבוש ומליחה שאינו דרך בישול (ש"ך).

(^ד) דרך בישול - וחס בחם בלא רוטב לא הוי דרך בישול ומותר בהנאה. אף באלו שאינם אלא דרבנן ומותר בהנאה צריך ליתנם לעובד כוכבים כך ולא יבשל מתחלה דא"כ עובר על הבישול ואסור בהנאה מה"ת דאף דהחתיכה בלעה שלא כדרך בישול מ"מ הרי אח"כ נתבשל הבשר עם החלב הבלוע בו (פ"ת).

(^ה) כל בשר בחלב כו' מותר בהנאה - לבשל לאכול אסור בכשר עוף אבל בישול מותר בעוף ומיהו י"ל אסור לבשל משום מראית עין, והמחמיר לאסור בשר עוף בהנאה תבא עליו ברכה. להדליק נר חנוכה אסור בכשר בחלב, דעובר על בישולו, דיש בישול אחר בישול אפילו במקום שאין בישול בשבת (ש"ד), וי"ח שאין איסור בישול אחר בישול (רע"א).

(^ו) שאינו אסור מן התורה מותר בהנאה - בשר חיה ועוף אסור לעשות מליחה וכבישה בחלב, אף דהוי גזירה לגזירה. וע"י טיגון בשר וחלב גמור אף דהפרי חדש החליט דהוה מן התורה הנה המנחת יעקב בכלל פ"ה בסולת למנחה צידד להקל, ולכן יש לצדד בהפסד מרובה להתיר מיני טיגון בהנאה. וצלי אסור מן התורה. הקדירה שהיה כבוש חלב מעת לעת ובשלו בשר בהמה אסור בהנאה אף דבלעה הקדירה ע"י כבישה מה בכך הלא פלטה אח"כ ע"י בישול לבשר ואסור בהנאה [הגהות רעק"א: וי"ח ד"ל דבכבישת חלב לא בלע הכלי כיון דהיתירא בלע כמ"ש ד"מ א"ח סי' תמ"ז הובא במג"א שם סקט"ז]. הקדירה שהיה כבוש חלב מעת לעת שבישלו בה בשר עוף כבוש בכלי אוסר בכלו (מ"ז).

(ב) גדי, לאו דוקא, דהוא הדין שור, שה ועז. ולא שנא בחלב אם, ולא שנא בחלב אחרת, אלא שדבר הכתוב בהווה:

(ג) יאינו נוהג אלא בבשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה, אבל בשר טהורה בחלב טמאה, או בשר טמאה בחלב טהורה, מותרים בבישול ובהנאה. ובשר חיה ועוף, אפילו בחלב טהורה, מותר בבישול, ובהנאה, ואף באכילה אינו אסור, אלא מדרבנן. יאבל דגים וחגבים, אין בהם איסור, אפילו מדרבנן: הגה – ונהגו לעשות חלצ משקלים ומניחים זה צקר עוף, הואיל

¹ עי' המשך האו"ה: אמנם המחמיר תבא עליו ברכה.

² כמו לאכלן חי או עירב בהם דבר מר (רמב"ם מאכ"א פ"ד ה"י-א).

³ כגון להניח חלב על מכתו (פסחים כד ע"ב)

ואינו רק מדרבנן. אצל צקר בהמה, יש להניח אלל החלב שקדים, משום מרלית העין, כמו שנתבאר לעיל סימן ס"ז לענין דס:

(¹¹) טמאה - בשר נבילה וכן חלב אסור לבשל בחלב מן התורה ולוקה על בישולו אבל באכילה אין בו איסור בב"ח ואינו אסור בהנאה לצד א', והסומך ע"ז במקום הפסד לא יפסיד, ועי' פמ"ג בפתחה שכתב דנקטינן דאסור בהנאה מן התורה, אמנם אפילו לדגמ"ר יש לחוש למבשל בב"ח, אף דלענין שבת לא חשיב בישול בכה"ג אך לענין בב"ח אפשר דהוי בישול (פ"ת).

(¹²) מותרים בבישול ובהנאה - כזית חלב שנפל על חתיכה שיש בה נ"ט זיתי בשר ונאסרה ואח"כ נפלה החתיכה לשאר בשר ויש ס' נגד כזית חלב ולא נגד החתיכה החתיכה נשארה באיסורה בהנאה והשאר מותר בהנאה [אבל אסור באכילה] דהא לית בהו טעם חלב כלל אלא דקיבלו טעם מחתיכת איסור דנעשה נבילה⁴ תו הוה כקיבלו טעם משאר איסורין ומותרים בהנאה אבל אם החלב עדיין נותן טעם בשאר אוסרת עד אלף פעמים בהנאה ואף שכבר נאסר החלב פעם א'. איסורי הנאה שנתנו טעם למאכל מותר למכור דאין העובד כוכבים נותן יותר בשביל הבלוע (מ"ז). כזית בשר טמא וכזית בשר טהורה שנפלו לנ"ט זיתי חלב י"א דאיסורין מבטלין זה את זה, עיקר זה רק אם טמא וטהור אין טעמן שוין, אבל באמת אין זה ברור והלכך בטעמא תליא מלתא וכל שנרגש טעם הבשר וודאי אסור באכילה ולענין הנאה יש לעיין דבאכילה אסור משום טמא ג"כ דנותן טעם וחיך אוכל יטעם אבל הנאה י"ל דרך בישול אסרה תורה וכל שאין בבשר טהור כדי ליתן טעם לא נעשה בב"ח ושורי בהנאה (ש"ד), והעיקר כדעה הראשונה (הגהות רע"א על הש"ד).

(¹³) ובשר חיה ועוף כו' ואף באכילה כו' - וה"ה איפכא בשר בהמה טהורה בחלב חיה טהורה אינו אסור מה"ת (פ"ת).

(¹⁴) מותר בבישול - מותר לבשל בשר לעובד כוכבים בקדרה של חלב אינו ב"י דכל שאינו אסור רק מדרבנן לא גזרו בבישול והנאה וכאן ליכא מראית עין דמי יודע אם הוא קדירה של בשר או של חלב מ"מ יש להחמיר מדכתב רמ"א סעיף ו' דאסור לחתות וכו'. ואפשר משום דמתחלה היה חלב גמור החמירו בו קצת (פ"ת).

(¹⁵) אבל דגים כו' - בב"י כתוב ומ"מ אין לאכול דגים בחלב מפני הסכנה והוא ט"ס וצ"ל עם בשר כמוזכר בא"ח סי' קע"ג (ט"ז), וי"א דגים בחלב סכנה ובחמאה ובשומן הנקלט מעל גבי חלב אין סכנה, ויש ליזהר שלא לבשל חלב עם דגים כי חמירא סכנתא מאיסורא ועיין מגן אברהם או"ח סי' קע"ג [ז"ל: ואפשר דבזמן הזה אין סכנה כ"כ⁵] (מ"ז)⁶.

(¹⁶) ונהגו לעשות חלב משקדים כו' הואיל כו' - מ"מ נראה שיש להניח לכתחלה שקדים גם אצל בשר עוף אלא במקום שאין לו שקדים אין לאסור בשביל זה האכילה דכל מאי דאפשר לן לתקוני מתקנינן, ואפילו בבשר בהמה לא נאסרה כדיעבד אם אין לו שקדים (ט"ז), וי"א דצ"ל דמיירי בבישול דאי לאו הכי אפילו בשר בהמה ליכא איסורא דאורייתא וא"צ להניח שקדים. וי"א שאף בשר עוף אסור אם לא שיניח שקדים אצלו בתוכן או בצידן להיכירא, וכן עיקר⁷ (ש"ך).

(¹⁷) חלב משקדים - אין לאסור להניח בשר עוף בחלב שקדים בלי שיניח שקדים אצלו אלא אם הוא בפני הרואים כמו בסעודות גדולות דאיכא מראית עין גמור אבל בביתו מותר (פ"ת).

⁴ קשה למה זה לא מין במינו ובטל ברוב?
⁵ ולכן מקילים בענין נטילת ידים, עי' רמ"א קטז ג, אמנם בקטז ב לכ"ע אסור בדיעבד אם בשלו יחד
⁶ עי' צדה לדרך פרשת צו.
⁷ יש לעיין אם יש איסור לשתות חלב שקדים בסעודה בשרית, ואם יש לשים סימן, שהרי לא מובא. עי' כנה"ג ויד אפרים שמתירים כאשר אומרים זה אחר זה.

(ד) 'אסור לבשל בחלב אשה, מפני מראית העין. ואם נפל לתוך התבשיל, בטל, ואין צריך שיעור: הגה ונראה לפי זה, דכל סקן לאסור לזקל לכתחלה בחלב טמאה, או זקר טמא בחלב טהור ודוקא זקר זכמה, אצל זעוף, דרצנו, אין לחוש:

(ט) ואם נפל לתוך התבשיל - ואם עירב במזיד בתבשיל אסור לו ולמי שנעשה כן בשבילו ע' לעיל סי' ס"ו בש"ך סקי"א (רע"א).

(ט) ונראה לפי זה כו' - לא גזרו משום מראית עין אלא במידי דכשר לאכילה כל אחד לחוד דאז דומה לבשר טהור וחלב טהור ומ"ה בבישול עם חלב שקדים צריך להניח שם שקדים לכתחלה ובחלב אשה שג"כ מותר כל שפירש ממנה כמ"ש בסי' פ"א ע"כ אסור לבשל עם בשר משום מראית עין, אלא שאין בידי להקל במה שהחמיר רמ"א, ומ"מ פשוט בעיני דלפי זה כל שכן שיש לאסור מפני מראית עין לבשל בשר עוף בחלב שגזרו בו רבנן בהדיא איסור בשר וחלב, אבל במקום צורך לרפואה אף שאין סכנה בדבר יש להתיר בישול בחלב במה שאין האיסור אכילה אלא מדרבנן וכ"ש חלב טמאה או בשר טמא (ט"ז), בגווני דליכא למיחש למראית העין כגון לרפואה וכיוצא בו, גבי חלב אשה דלרפואה שרי אפילו אין בו סכנה כלל, מאחר דאין בו איסור כלל אלא משום מראית העין, אמנם יש צד שכל הלשון בישול היא ל"ד אלא כל האיסור מראית עיין היא באכילה דווקא, ואינו עיקר (ש"ך), גם בבישול צריך להניח שקדים ליד הסיר (ש"ד), קשה לי דמ"מ אמאי מותר בהנאה ניוחש למראית עין וצ"ע (רע"א).

(ט) או בשר טמא. קשה לי דלתסר ג"כ בשר טמאה בחלב טמאה משום מראית עין טרע"א.

(י) אבל בעוף דרבנן אין לחוש - וי"א אף בעוף יש לחוש (ש"ך).

(ה) הביצים הנמצאים בעופות, אם הם גמורות דהיינו שיש להם חלבון וחלמון, אע"פ שהיא מעורה בגידים, הרי זו גמורה ומותר לאכלה בחלב. אבל אם אין לה אלא חלמון, אסור לבשלם בחלב. אבל אם אכלם בפני עצמם, מותר לאכול אחריהם גבינה או חלב:

(ה) אף על פי שהיא מעורה בגידין כו' - עי' לעיל סימן פ"ו ס"ד דבהכה תרנגולת על זנבה והטילה ביצים דאסורות משום אבר מן החי (ש"ך).

(ט) ומותר לאכלה בחלב - בדיעבד כל זמן שנגמרה הקליפה אפי' בקרום לכן לחוד סגי ואין עליו דין בשר כלל, אפילו לענין אבר מן החי (ט"ז).

(ב) אבל אם אין לה אלא חלמון כו' - משמע אף על פי שאינה מעורה דכל שלא נגמר אלא החלמון כגוף הבשר נינהו, ולכתחלה אין לאכול בחלב אפילו אותן שנגמרו בחלמון וחלבון וקליפתן רכה עדיין אפילו אינן מעורות, אבל בדיעבד אם נתבשלו עם חלב, נראה דמותר. אבל אם הן מעורות, אפי' בדיעבד אסור, העיקר דגמורות היינו שנגמרו בחלמון וחלבון דאם אותן שקליפתן רכה מעורות אפי' דיעבד אסור, מיהו אם לא נגמר אלא החלמון והן מעורות יש להקל במקום הפסד מרובה (ש"ך), מעורות היינו דאית ביה שורייקי סומקי אפילו נגמרה החלמון והחלבון מיקרי מעורות (ש"ד). ועיקר כש"ך (פ"ת).

(כ) אסור לבשלם בחלב - האי לבשלם ר"ל לאכלם (ש"ך), כאן אפשר כ"ע מודים דשרי לבשל ביצה המעורה בחלב דמינכר ולא אתי לאיחלופי (ש"ד). ודוקא בנמצאת במעי אמה אחר שחיטה אבל אם הטילה אותה בחייה כדרכה אפילו אם הקליפה רכה מותר לאכלה בחלב לכתחלה (פ"ת).

(כ) אבל אם אכלן בפני עצמן - אפילו אם הם מעורים עדיין באשכול (מחוברות בבשר השדרה) ואפילו לא נגמר אלא החלמון וגם הם מעורות באשכול מותר לאכול אחריהן גבינה או חלב (ש"ך), וטעמא דבשר עוף דרבנן ובביצים לא גזרו אף דחשיב כבשר ממש (ש"ד).

(ו) מהמעושן והמבושל בחמי טבריא, אין לוקין עליו (כג). וכן המבושל בשר במי חלב, או בחלב מתה (כד), או בחלב זכר, או שבישל דם בחלב, פטור, ואין לוקין על אכילתו משום בשר בחלב (כה): הגה - וחלב זכר לא מקרי חלב כלל (כו). ואם נפל לתוך קדירה של זקר, אינו אוסר. אצל חלב מתה, ומי חלב (כז), אוסרים המאכל כמו חלב עגמא. ואפילו צניקול, יס לאסור לכתחלה. י"ט

לומרים לאסור לחתות האש תחת קדירה של עו"ג(נכח), לפי שהם מצטלים בהם פעמים חלב פעמים צקר, והמחתה תחת קדירה שלהם צא לידי צקול צקר בחלב. יבעוד כתבו לאין לערצ מים שהדיחו בהם כלי צקר עם מים שהדיחו בהם כלי חלב, וליתן לפני בהמה, לאסורים בהגה(נכח). עוד כתבו להכלי שעושין בו מים לחפפת הראש, אין לשמש בו, לעושין אותה מאפר שעל הכירה ורגילות הוא להתערב עם צקר וחלב. "ולכן יש לאסור גם כן להשתמש מן הקדירות של התנורים שבצבת החורף, משום דנתזים עליהם לפעמים צקר וחלב מן הקדירות שמצטלים בתנורים. וצדיעצד אין לחוש בכל, ואף לכתחילה אין בזה אלא חומרא בעלמא והמקיל לא הפסיד:

(כג) אין לוקין עליו - אבל איסורא מיהא איכא וכן בחלב מתה איסורא מיהא איכא כדלקמן סימן צ' גבי כחל ואפילו בחלב זכר (ש"ך). משמע דאיכא איסור דרבנן [בחלב זכר דבהמה - פ"ת] ואם נפל לתבשיל אסור עד ס' והרמ"א מיירי בחלב זכר אדם דליכא אלא מראית עין וכל תערובת ליכא מראית עין ושרי באין ס' (ש"ד).

(כד) או בחלב מתה - כלומר חלב שיצא ממנה לאחר מיתתה ולא שנא מתה מעצמה או נשחטה כדלקמן סי' צ' גבי כחל (ש"ך), חלב נבילה יש בו איסור תורה אלא שאין לוקין עליו (ש"ד). המבשל בשר בחלב של בת פקועה י"א שחייב שראויה לילד, וי"א שפטור שלא טעון שחיטה (פ"ת).

(כה) ואין לוקין על אכילתו משום בשר בחלב - אין לוקין עליו כלל דאנן קי"ל דדם שבישלו או שמלחו אינו אלא מדרבנן וכמש"ל סימן ס"ט ס"ק ל"ט (ש"ך).

(כו) וחלב זכר לא מקרי חלב כו' - של חלב זכר של אדם, וכיון דלא מקרי חלב ולית ביה אפילו איסור דרבנן, אבל חלב של בהמה זכר יהיה איסור דרבנן (ש"ך), וי"א דבחלב זכר דבהמה איירי משום דלא שכיח לא גזרו דאי דאדם תיפוק דלא גרע מחלב אשה (ש"ד).

(כז) ומי חלב כו' - אפי' אותו מי חלב שנשאר אחר שעושין הגבינות אוסר המאכל (ש"ך).

(כח) י"א דאסור לחתות האש כו' - י"א דאסור לבשל בשר איסור בבית ישראל בקדירה של עובד כוכבים שמא יחתה הישראל כו' לכן צריך לשפחות עובדות כוכבים שתי קדרות א' של בשר וא' של חלב, מיהו בשר לאו דוקא אלא ה"ה שאר דברים דזיל בתר טעמא, מיהו אין בזה אלא חומרא בעלמא ואין העולם נזהרין בזה (ש"ך), בשר בחלב יש בישול אחר בישול ומ"מ הבלוע שבתוך הקדירה מבשר וחלב יחד שיפלוט לחוץ ויתבשל לא חשו דזה לא הוה דרך בישול, אבל בשר בקדירה בת יומה מחלב וודאי הוה דרך בישול (ש"ד).

(כט) דאסורים בהנאה - היינו כשהדיחם במים רותחים ועירבם כך רותחין הא לא"ה אינו אסור בהנאה כיון דאינו אסור מן התורה אלא דרך בישול (ש"ך), כשהיד סולדת בו בכלי ראשון מיקרי מבשל הא כלי שני אף דמפליט ומבליע לא מבשל ושרי בהנאה (ש"ד).

(ל) ורגילות להתערב שם בשר בחלב - והא דלא מיתסר מה"ט לחפפת הראש שהרי נהנה משום דלרחוץ ראשו כיון שאינו דבר של אכילה לא חשיב הנאה כיון שאינו נהנה מגוף האיסור וע"ל סי' ק"ח ס"ד בהג"ה וס"ס קנ"ה בהג"ה (ש"ך).

(לא) ואף לכתחלה כו' - קדירות של מתכות אין להחמיר אפילו לכתחלה משום דאף אם היה ניתן היה חוזר ומתלבן ע"י האש (ש"ך), בתנורים שלנו בבית החורף אין רגילים להתבשל שם כלל וודאי שרי ומיהו יש לזהר שלא לשאוב מים בכלי חולב ואח"כ בכלי בשר דפעמים שהם מלוכלכים ולא הוה ב' נותני טעמים להיתר ויש למחות ביד העושים כן (ש"ד).

(ז) המבשל שלי"ל⁸ בחלב, חייב. וכן האוכלו. אבל המבשל שלי"א, או עור וגידים ועצמות ועיקרי קרנים ומלפים הרכים, פטור. וכן האוכלם, פטור:

(לב) פטור וכן האוכלם כו' - ה"נ איסורא מיהא איכא (ש"ך), נמצא עצם חלול בתוך מאכל חלב והיה ספק שמא היה מוח יש להחמיר ויש מתירים דלא מחזקינן איסורא⁹. וי"א בעצמות הרכין

⁸ תינוק?

אסורין אף העצמות אמנם כאן משמע דעצמות הקשים נמי אסורין בב"ח מדרבנן. אותן שעורותיהן כבשרן כמו: עור השליל ועור תחת האליה ועור בית הבושת דהוה מן התורה כבשר ה"ה לענין בב"ח אפשר שאסור באכילה ובהנאה. הביאו דבש בנודות של עור אסור¹⁰, דאף שיבש הוא, מ"מ נתלחלח תוך שיעור כבישה, אם לא לצד השיער יע"ש¹¹, ויראה דמשום הכי אסור לצד הבשר שיש תלתלי בשר עדיין מחובר בעור, משא"כ לצד השיער אף דכבוש אסור בכלול, מ"מ העור לחוד אין בו טעם כל כך, ויש לסמוך ג"כ אמאן דאמר בשר בדבש פוגם, ומיהו שמן זית אוכלים אף הבאים בנודות דפוגם הוא בשמן (ש"ד).

(ח) י"יש מי שאומר דנסיובי דחלבא (פי' חלב המתמצה מקפאון הגבינה), אינם בכלל מי חלב, ואסור מן התורה. אלא מי חלב היינו אחר שעושים הגבינות מבשלים הנסיובי, והאוכל צף מלמעלה, ולא נשאר בו אלא מים בעלמא. זהו הנקרא מי חלב:

(ב) אינם בכלל מי חלב - ע"ל סי' פ"א ס"ה ומ"ש שם (ש"ך), אפילו בהפסד מרובה יש לאסור בהנאה ומיהו אי יש עוד ספק אי מצטרפין דליהוי ס"ס או לאו איני אומר לא איסור ולא היתר וצ"ע כעת בזה (ש"ד).

(ט) חלב הנמצא בקיבה, אינו חלב, ומותר לבשל בו בשר אפילו בצלול שבה. ויש מי שאוסר, (וכן נוהגין):

(ב) אינו חלב - דנפקא ליה מתורת אוכל וחשיב כפרש וטנופת (ש"ך), ואף דנותן טעם לשבח ומעמיד הוא אפילו הכי קים לחז"ל דנפיק מתורת חלב ולא הוה אלא כפירשא בעלמא ואף אם בישלו בה דהוה דאורייתא אפילו הכי שרי (ש"ד).

(ג) ויש מי שאוסר - פי' בצלול דוקא ויש מי שאוסר אוסר אפי' בקרוש ואין בו לחלוחית חלב כלל (ט"ז), לבשל בצלול דאוסר רמ"א היינו לאכול, דלבשל ממש לכתחלה בלא"ה אסור משום מראית עין (מ"ז), פי' בצלול, ואף לכתחלה מותר בקרוש, מיהו בצלול אפילו בדיעבד אסור, מיהו נראה דלכתחלה אסור אף בקרוש משום מראית העין כמ"ש בסעיף ד' (ש"ך).

(י) חלב הנמצא בקיבה (לכתחלה אין להניחו בקיבה עד שיצטנן החלב בתוך הקיבה, אבל דליעבד אין לחוש עד) שנמלח בקיבתה, או שעמד בו יום אחד, אסור להעמיד בו (ל"ט): הגה - ואם העמיד בו, אם הוא הכלול אוסר כל הגבינות עד שיהא ס' בחלב שהעמיד נגד הקיבה האסורה (מ). ואם היה ס' בחלב, הכל מותר. ואם היה הקיבה קרושה, אינה אוסרת כלום (מ"א), אפילו היה ס' בחלב נגד הקיבה. ואם היה הקיבה כלול מתחלה, ונקרש, יש לו דין כלול. ויש מקילין בזה, ובמקום הפסד יש להקל (מב). י"עור הקיבה, לפעמים מולחיס אותו ומייבשין אותו (מ"ג), ונעשה כעז, וממלחיס אותו חלב, מותר, דמאחר שנתייבש הוא כעז בעלמא, ואין בו לחלוחית צ"ע:

(ב) לכתחלה אין להניחו בו - הטעם מפורש שם שחלב הקיבה חריף וחמוץ שהרי מעמידין בו (ש"ך), דחריף וחזק הוא ויש לחוש שיפליט ויבליע ובדיעבד אין אוסר כ"א בנמלח או כבוש מעת לעת אבל לא כשיעור על האש לחוד (ש"ד).

(ג) שנמלח בקיבתה - והשיעור שיששה במליחה לחשוב כרותח נתבאר בסי' ס"ט סעיף י"ח ושיעור מליחתו שיהיה כרותח בסימן צ"א סעיף ה' (ט"ז), בעינן כשיעור על האש וירתיח ואין נאכל מחמת מלחו מטעם דיש דיעות דאף הצלול מיחשב פירשא וממילא טעם בשר הנבלע בה הוה ג"כ פירשא, מ"מ לדידן אוסרת מליחה בכלול כמו שכתב בסימן ק"ה סעיף ט', א"כ אין צריך כשיעור על האש וכ"ש חלב יש לומר דהוה שמן וצריך לומר דאפילו הכי מקילין כיון ד"א צלול נמי הוה פירשא ומיהו כדי קליפה נאסר מיד וצריך ס' נגד הקליפה (מ"ז). צריך שיששה במליחתו כדי שיתנו על האור ויתחיל להרתיח וכדלעיל סי' ס"ט סעיף וצריך שיהא

⁹ וזה אפילו אם יש קצת מוח?

¹⁰ מקורו משבולי הלקט (חלק ב' סי' לד) עור קיבה שמולחין ומייבשין אותו וממלאין אותו חלב מותר דכיון שנתייבש העור הוא כעץ בעלמא ואין בו שום לחלוחית בשר.

¹¹ הכנה"ג מביא צד המתירים ולא מסכים איתם.

נמלח כ"כ שאינו נאכל מחמת מלחו וכדלקמן סי' צ"א ס"ה ונראה דאף לדין דקים לן במליחה לאסור מיד וכן אפילו לא נמלח רק מעט כדרך שמולחין לצלי מ"מ יש להתיר כאן בדיעבד אם העמידו בו גבינות אם לא נמלח בכה"ג כיון דבלאו הכי חשבי ליה כפרש בעלמא אפילו לצלול וגם הוא מילתא דרבנן דמן התורה אינו אסור אלא דרך בישול ולא ע"י מליחה (ש"ך), מיהו כדי קליפה בעינן עכ"פ ס' כמו שכתבנו בט"ז. ומיהו אם נמלח מליחה מועטת ולא שהה והעמיד גבינות ובשלו הגבינות אח"כ אפשר דאין להקל דתו הוה דאורייתא, וצ"ע (ש"ד), ע"י לעיל ס"ק (ד) (פ"ת).

(לח) או שעמד בו יום א' - פירוש מעת לעת דהוי ככבוש (ש"ך).

(לט) אסור להעמיד בו - פי' שלא יתן מאותו חלב שנמלח בקיבה או הועמד בה יום אחד לחלב בשביל שיקפיא לעשות ממנה גבינה (ט"ז).

(מ) עד שיהא ס' בחלב כו' - כלומר עד שיהא ס' בחלב שהעמיד ונעשו גבינות נגד החלב שהיה בקיבה שנאסרה בקיבה משום בשר בחלב. ולכאורה קשה כאן כיון שהוא דבר המעמיד אפי' באלף לא בטיל וכמ"ש בסעיף י"א, י"ל דדוקא דבר מעמיד שאסור מעצמו ממש כגון נבילה אמרינן דלא בטיל משא"כ הכא שאין המעמיד אסור מעצמו אלא משום תערובת בשר בחלב ולכך בטיל שפיר הכא כיון דלא נאסר אלא על ידי מליחה וכבוש דאינו אלא מדרבנן ס"ל להרב דלא חשיב כגופו של איסור לענין שיאסור במעמיד בכל שהוא (ש"ך).

(מא) ואם היה הקיבה קרושה אינה אוסרת - דפירשא בעלמא היא ואין להקשות מ"מ יאסור משום טעם בשר שנבלע באותו פירשא, דהוי כנותן טעם בר נותן טעם, וי"א דלא הוי כנ"ט בר נ"ט כיון שקבלה החלב טעם מהקיבה הוי כטעם ראשון אלא הטעם דגם טעם בשר הנבלע בה הוי כפירשא בעלמא (ט"ז), כלומר אם היה החלב שבקיבה קרושה אינה אוסרת כלום אפילו לא היה ס' בחלב שהועמד נגד החלב שבקיבה והטעם דבקרוב חשיב החלב כפירשא בעלמא וליכא למימר עכ"פ קבלה טעם מעורר הקיבה דאין כח בטעם שקבל פרש זה מן העור לכשיתחבר אח"כ עם חלב גמור שממנו נעשה הגבינה שיוליך עמו טעם בשר (ש"ך), אף דלא שייך נ"ט בר נ"ט באוכלין כמו שכתבנו בסי' צ"ה הכא בפרש הוה כמו בכלי ושפיר דמי (ש"ד).

(מב) ובמקום הפסד יש להקל - ואף לפמ"ש בסקכ"ה?? דאפי' בקרוש ממש יש מחמירים, נראה דהכא בצלול ונקרש, יש להקל ג"כ במקום הפסד מרובה, כיון דאין כאן אלא איסור דרבנן (ש"ך), וי"א דכל שהיה דרך בישול בצלול ואח"כ נקרש יש להחמיר (ש"ד).

(מג) עור הקיבה לפעמים כו' - וה"ה שאר בני מעיים כשמייבשים אותן עד שנעשו כעץ ומ"מ נראה דלכתחלה אין לעשות כן (ש"ך), אבל בשר יבש כעץ אוסר והוא הדין עור הקיבה ובני מעיים בבישול יש לאסור דמתרכך ונותן טעם, והוא הדין ע"י שריה מעת לעת יש להחמיר בעור הקיבה, ודוקא ע"י מליחה או כשיעור על האש הוא דמותר (ש"ד).

(יא) י"אם העמיד גבינה בעור קיבת כשרה, יש בה טעם בשר, אסורה. ואם לאו, מותרת. אבל המעמיד בעור קיבת נבלה, וטריפה, ובהמה טמאה, אוסר בכל שהוא: הגה - מקום 77 לכל האסור דעלמו, ומעמיד, אפילו צאלף לא צטיל. קדווקא שלא היה פס מעמיד אחר, רק האסור, לכל אם היה פס ג"כ מעמיד היתר, הוי זה וזה גורס, ומותר אם איכא ס' נגד האסור:

(מד) העמיד גבינה בעור כו' - פי' שנתן חתיכת העור בחלב (ט"ז), ונקפה (מ"ז).

(מה) יש בה טעם בשר - כלומר כשאין בגבינה ס' נגד העור והמחבר אזיל לטעמיה דס"ל לקמן ר"ס צ"ח דסמכינן אטעימת העובד כוכבים לכך כתב סתם אם יש ביה טעם בשר אבל אנן קי"ל דלא סמכינן האידנא אטעימת עובד כוכבים וכמ"ש הרב בהג"ה שם והלכך לעולם משערינן בס' והיינו דכתב הרב בהג"ה לישנא דאיכא ס' (ש"ך), ואפילו באיסור דרבנן לא סמכינן עכשיו אקפילא ואפילו מסיח לפי תומו ג"כ עיין סי' צ"ח (ש"ד).

(מז) אבל המעמיד בעור קיבת נבילה - החילוק בזה כתבו הפוסקים דעור קיבת כשירה מאחר שהוא מותר בפני עצמו ולית ביה איסור אלא משום חבורו עם הגבינה כל אימת דלא יהיב

טעמא לאו בשר בחלב הוא אלא האי באפיה קאי והאי באפיה קאי אבל עור נבילה וכיוצא בו שאסור מעצמו כיון שהוא מעמיד אנו רואין כאילו האיסור בעין (ש"ך), המעמיד בדבר המותר מצד עצמו בטל הוא ואפילו נבלע בו איסור, ואם עשה המעמיד פעולתו אף שלא שהה מעת לעת וכיוצא אסור ונכון הוא (ש"ד).

(מז) אבל אם היה שם ג"כ מעמיד כו' - אם יש סיוע מן ההיתר מותר אף על פי שאפשר שהיה גם באיסור לחוד כדי להעמיד דהוי ליה זה וזה, ומיירי במצמצם בבירור בענין זה דודאי לא היה באיסור לחוד כדי להעמיד אבל בלא"ה אין לנו לסמוך על היתר זה (ט"ז וש"ך), י"א אפילו מחומצת כבר בהיתר ונפל איסור לתוכה ויש בה כדי לחמץ אוסר. דע דאנן קיי"ל מעמיד ולטעמא עבידי אין בטילין ומ"מ יש הבדל ביניהן כי מעמיד קיי"ל דהוה רק מדרבנן ובטעמא י"א דהוה דין תורה כל שנרגש הטעם אפילו באלף ומיהו אם נאבד הטעם במיעוטו ואין מרגישין כלל ודאי דבטל אף לטעמא עבידי (מ"ז).

סימן פח – שלא להעלות בשר על השלחן כשאוכלין גבינה:

(א) באפילו בשר חיה ועוף, אסור(א) להעלות על שלחן(ב) שאוכל עליו גבינה, שלא יבא לאכלם יחד(ג). כ"אבל בשלחן שסודר עליו התבשיל, מותר ליתן זה בצד זה:

(ס) אפילו בשר כו' אסור כו' - וה"ה איפכא גבינה אסור להעלות על שלחן שאוכל עליו בשר בהמה וחיה ועוף ופשוט (ש"ך).

(ב) אסור להעלות על השלחן - ונראה דוקא בשר אסור להעלות על השלחן שאוכל חלב או איפכא משום דלא בדילי אינשי מיניה מפני שכל אחד היתר בפני עצמו, אבל מותר להעלות בשר נבילה על השלחן שאוכל עליו בשר כשירה. אמנם עי' א"ח סימן ת"מ דעובד כוכבים הבא עם חמצו לבית ישראל אסור להעלותו עמו על השלחן כו' ופסק כך בש"ע שם נראה דהתם משום חומרא דחמץ שאני דכיון דחמץ במשהו רחוק הוא שלא יתערב פירור א' משל עובד כוכבים בשל ישראל. וכן אסור להעלות לחם של איסור על השלחן כדרך שאסור בבשר וחלב (ש"ך), אסור להעלותו על שלחן - ולא מהני להעמיד אצלו שומר שישגיח עליו (רע"א), אין להדליק בחמאה דגזרינן שמא ינטף ממנה על הבשר אבל בנרות של שומן העשוי כעין פתילה לא חיישינן שמא יטיף, והא דלא כתבו ג"כ שלא להדליק בחלב י"ל דחלב בדיל מיניה ונזהר שלא להחזיקו אצל מאכל (פ"ת).

(ג) שלא יבוא לאכלם יחד - ואף על פי דכשאוכלם יחד נמי ליכא איסור דאורייתא שאין איסור אלא דוקא דרך בישול יחד ונמצא דהוי גזירה לגזירה בגמרא אמרי' דבכה"ג גזרינן גזירה לגזירה (ט"ז).

(ב) הא דאסור להעלותו על השלחן, דווקא בשני בני אדם המכירים זה את זה(ד), אפילו הם מקפידים זה על זה, אבל אכסנאים, שאין מכירין זה את זה, מותר. ואפילו המכירים, אם עשו שום היכר, כגון שכל אחד אוכל על מפה שלו, או אפילו אוכלים על מפה אחת ונותנים ביניהם פת להיכר, מותר: הגה - ב"דוקא שאין אוכלין מן הפת המונח ציניהם להיכר, אבל אם אוכלין ממנו, לא הוי היכר, דכלאו הכי הפת שאוכלין ממנו מונח על השלחן. כ"אבל אם נתנו ציניהם כלי שסותין ממנו(ו), וכלאו הכי אין דרכו להיות על השלחן, הוי היכר לעפ"י שסותין מן הכלי. וכל שכן אם נתנו סם מנורה, או שאר דברים שעל השלחן, דהוי היכר. ויהיו זהירים שלא לשסות מכלי אחד, משום שהמאכל נדבק בכלי. וכל שכן שלא יאכלו מפת אחת. וכן נוהגין ליחד כלי של מלח לכל אחד בפני עצמו, כי לפעמים טובלים במלח ונשארו סיורי מאכל במלח:

(ד) בשני ב"א המכירים זא"ז - שאינם מתביישים זה מזה ויאכל כל אחד מחבירו (ש"ך), ביושבים רחוקים זה מזה בכדי שאין יכול לפשוט ידו וליטול מאוכל חבירו שרי לד"ה בלא היכרא (ש"ד), והמודר הנאה מדבר או אוסר אכילה עליו אסור להעלות על השולחן (פ"ת),

י"א מי שאכל בשר שצריך לשהות שש שעות לא ישב אצל מי שאוכל גבינה שמא יושיט לו, ולא ראיתי נזהרין בזה (מ"ז), אם גם אחרים אוכלים על שלחן זה מותר אף בלא היכר דזה עדיף מאם עשו שום היכר ע"ש (פ"ת).

(ה) מפה אחת - משמע דרשאי לאכול ע"י היכר ולא דמי לחמץ שאי אפשר שלא יתערב כל שהוא ועיין סימן פ"ט ס"ד ושם אבאר לענין מפה (ש"ד סק"ח).

(ו) פת להכיר - היינו א' אוכל ממנו תו לא הוה היכרא כיון שאוכל ממנו, ומש"כ שפת הוה הכירה אפילו אינו שלם (ש"ד)

(ז) אם נתנו שם מנורה כו' - היינו כשאין דרכה להיות שם כגון ביום ובכה"ג אבל אם דרכה להיות בלילה במקום הזה לא הוי היכר (ש"ך, וט"ז), או שאין דרכה לעמוד במקום הזה אלא בסוף השלחן ועכשיו העמידוה להפסיק בין מאכל חלב לבשר (ש"ד).

(ח) משום שהמאכל נדבק בכלי - והלכך אפי' הם בשתי שולחנות ואפי' שני אכסנאים אסור (ש"ך), וכ"ש דאסור לאכול מפת א' האוכלין בשר וחלב (ש"ד), מיהו אם העמידו קנקן ושותין מכלים קטנים שפיר דמי (מ"ז סק"ו).

סימן פט - שלא לאכול גבינה אחר בשר:

(א) כה"אכל בשר, אפילו של חיה ועוף, לא יאכל גבינה אחריו עד שיששה שש שעות. ואפילו אם שהה כשיעור, אם יש בשר בין השינים, צריך להסירו. והלועס לתינוק, צריך להמתין: הגה - בואם מלא אחר כך צפר שבין השינים, ומסירו, כריך להדיח פיו קודם שיאכל גבינה. ביוסף אומרים דאין לריכין להמתין שש שעות, רק מיד אם סלק וצריך צרכת המזון, מותר על ידי קנוח והדחה. והמנהג הפשוט במדינות אלו, להמתין אחר אכילת הצפר שעה אחת, ואוכלין אחר כך גבינה. מיהו לריכין לצדך גם כן צרכת המזון אחר הצפר, דאז הוי כסעודה אחרת, דמותר לאכול לצדדי המקילין. אבל בלא צרכת המזון, לא מהני המתנת שעה. ואין חילוק אם המתין השעה קודם צרכת המזון, או אחר כך. ואם מלא צפר בין שיניו, אחר השעה, כריך לנקרו ולהסירו. ויש אומרים דאין לצדך צרכת המזון על מנת לאכול גבינה, אבל אין נזהרין בזה. ויש מדקדקים להמתין שש שעות אחר אכילת צפר לגבינה, וכן נכון לעשות:

(ב) אפילו של חיה ועוף - כלומר שהם מדרבנן וכמ"ש בסימן פ"ז (ש"ך), בשר הוא לאו דוקא הוא הדין שומן דמושך טעם (ש"ד).

(ג) עד שיששה כו' - יש בזה ב' טעמים הא' שהבשר מוציא שומן ומושך טעם עד זמן ארוך ולפ"ז מי שלא אוכל אלא לועס לתינוק אינו צריך להמתין וטעם ב' הוא טעם הרמב"ם משום בשר שבין השינים דמקרי בשר עד שש שעות ואח"כ הוי כמעוכל ולפ"ז גם הלועס חייב להמתין רק יש קולא בבשר שבין השינים שאחר ו' שעות וקי"ל להחמיר כשני הטעמים (ט"ז וש"ך), אמרו בגמרא מסעודה לסעודה היינו שש שעות, ויש עוד נ"מ באוכל גבינה חריף או מתולעת דמושך זמן לרש"י אסור ולהרמב"ם מותר, ואנו מחמירים כחומר ב' הפירושים ואין זה כתרתי דסתיי וכסיל בחושך הולך חדא דאיפשר ב' הפירושים אמת דלאחר שש שעות שרי דמסתמא לא נשאר בשר ואם יש צריך לחצוץ ועוד כל שאנו עושים מספק לחומר לא הוה כתרתי דסתיי אהדי ודע דאם לועס לתינוק תבשיל שיש בו שומן¹² לכאורה לכל הפירושים אין צריך להמתין דמושך ליכא כיון דלא אכל ובין שיניים ליכא מכל מקום יש להחמיר להמתין שש שעות משום לא פלוג וישראל קדושים ואין לפרוץ גדר. והני שש שעות הם חלק מכ"ד מעת לעת לא זמניות (מ"ז).

(ד) ומסירו - א"צ שהייה ו' שעות מאותו זמן שמסירו אלא מאכילה וה"ה לענין המנהג בהמתנת שעה (ש"ך).

¹² היינו טעם בשר ולא ממשות של בשר.

(7) וי"א כו' - טעם פלוגתתן דאיתא בש"ס פכ"ה דאחר בשר אסור לאכול גבינה עד סעודה אחרת ודעת סברא הראשונה דהיינו מכדי זמן סעודת הבקר עד סעודת הערב שהוא ו' שעות, וסברת הי"א דמיד כשסילק ובירך, מיקרי סעודה אחרת, ולכ"ע אם לא סילק ובירך אפי" כול היום כולו אסור דהא בעינן סעודה אחרת, והרבה בני אדם מקילין בזה (ש"ך).

(8) ובירך ברכת המזון - נראה דאם אכל בשר בלא סעודה צריך לברך ברכה אחרונה מקודם ובלאו הכי לא הוה סילוק (ש"ך), הוא הדין למאן דנוהר מלאכול בשר אחר גבינה מטעם הזוהר הביאו הלבוש באו"ח קע"ג שהפליג מאד בחומר זה נמי צריך לברך ברכה אחרונה אחר החלב ובשבועות נוהגין לאכול מאכלי חלב ומברכין ברכת המזון ואח"כ אוכלין בשר (ש"ד).

(9) אחר אכילת הבשר שעה אחת - אבל הצנועים מושכים ידיהם מסעודת שחרית לערבית גם נוהגים העולם דאין חילוק בזה בין עוף לבהמה, ואם אי אפשר למחות ביד בני אדם שאינן בני תורה אבל בבני תורה ראוי למחות ולגעור בהם, שלא יקילו פחות משש שעות, אמנם בהמתנת שעה גם כן צריך קינוח והדחה (ט"ז).

(10) צריך לנקרו ולהסירו - צריך הדחה וקינוח הפה אבל ודאי אם לא מצא בשר בין שיניו דהמנהג בהמתנת שעה סגי אפי" בלא קינוח והדחה, ומ"ש הרב דיי"א מיד אם סילק ובירך מותר ע"י קינוח והדחה משמע דקינוח והדחה מיהא בעי היינו אם בא לאכול מיד אחר שסילק (ש"ך).

(11) אבל אין נזהרין בזה - והירא דבר ה' יחדול עצמו מלישב עם שאינן נזהרין בזה במסיבה אחת (ט"ז), וי"א שאין למחות ביד המקילין שהביא רמ"א ז"ל דיש להם על מה שיסמכו (פ"ת).

(12) שש שעות - חולה השותה מימי חלב לרפואתו אפילו הוא רק חולה קצת א"צ להמתין אחר אכילת בשר יותר משעה ואחר שכבר בירך ברהמ"ז ישתה וירוח לו (פ"ת), אבל אחר לעיסה בלא"ה דיש מתירין לגמרי, אין ממתנים שש שעות (רע"א).

(13) וכן נכון לעשות - כן ראוי לעשות לכל מי שיש בו ריח תורה (ש"ך), וכן בעינן סילק ובירך ברכת המזון הא לא"ה אפילו כל היום לא מהני (ש"ד).

(14) אבל גבינה, מותר לאכול אחריו בשר מיד, ובלבד שיעיין ידיו שלא יהא שום דבר מהגבינה נדבק בהם. ואם היה בלילה, שאינו יכול לעיין אותם היטב, צריך לרחצם. וצריך לקנח פיו ולהדיחו. והקינוח הוא שילעום פת ויקנח בו פיו יפה, וכן בכל דבר שירצה, חוץ מקימחא ותמרי וירקא, לפי שהם נדבקים בחניכים (פי' מקום למעלה מבית הבליעה קרוב לשיניים) ואין מקנחים יפה. ואחר כך ידיה פיו במים או בייין. במה דברים אמורים, בבשר בהמה וחיה. אבל אם בא לאכול בשר עוף, אחר גבינה, אינו צריך לא קינוח ולא נטילה: הגה - ויש מחמירין אפילו צצקר אחר גבינה, וכן נוהגין שכל שהגבינה קשה אין אוכלין אחריה אפילו צצקר עוף, כמו בגבינה אחר צצקר. ויש מקילין. ואין למחות, רק שיעשו קנוח והדחה ונטילת ידים. מיהו טוב להחמיר:

(15) ובלבד שיעיין ידיו - ה"ה בלילה אם יש לו נר יפה א"צ נטילה, ונראה דדוקא נר יפה אבל בסתם נר צריך נטילה, ומש"כ נר יפה היינו כעין אבוקה, וי"א שיש לרחצם אף ביום לפי שלפעמים הגבינה שמינה ונדבקת בלחלוחית הידים ולא אדעתיה (ש"ך), ובשעת הדחק שאין לו מים בסמוך נ"מ בזה (ש"ד), ונכון להחמיר בדבר שאין בו טורח (פ"ת).

(16) צריך לרחצם - שפשוף בגופו או בכותל או היסח הדעת פוסלים במים אמצעים בין חלב לבשר, וצריכין ניגוב כמים ראשונים וחוזן משאר משקים שאינם כשרים לאמצעים מפני שהן שמנים וצחים ואינם מנקין את השומן ואת המאכל (ש"ך), ומיהו מים אמצעים נוטלין ע"ג קרקע (ש"ד).

(17) וצריך לקנח פיו ולהדיחו - א"צ לדקדק בקנוח פה והדחה אלא איזה מהם שירצה יקדים (ש"ך), יש נוהגין לשרות פת במשקה ואוכלין ועולה במקום קינוח והדחה וטוב לעשות כל

- אחד בפני עצמו (ש"ד), הקינוח הוא שיבלע דוקא לא שלועס ופולט, ומיהו לכתחלה בלא"ה צריך לבלוע ואסור לפלוט משום הפסד אוכלין (פ"ת).
- (ט) חוץ מקימחא - דבכל קימחא לא הוי קינוח (ש"ך).
- (טו) ואח"כ ידיח פיו - לאו דוקא דה"ה אם מקדים ההדחה וכמ"ש בס"ק (יג), ויש מחלוקת בשאר משקין לרחוץ ידיו מהני חוץ מים ורתחין דלא מהני דא"א להעביר הזוהמא במים ורתחין והיינו יד סולדת בו (ש"ד).
- (טז) בבשר בהמה וחיה - ואף על גב דחיה מדרבנן כיון שבשרה דומה לשל בהמה החמירו בה (ש"ך).
- (יז) ויש מחמירין אפי' בבשר אחר גבינה - פי' להמתין שש שעות ושיעור גבינה קשה שזכר רמ"א היינו שעברו עליה ו' חדשים או שהיא מתולעת, וי"א דוקא בגבינה מותלעת יש להחמיר, אבל בגבינה ישנה ואינה מותלעת אין להחמיר בזה יותר מקינוח וניקור שינים והדחת פה וידיים (ט"ז), גבינה מתולעת ואוכל התולעים, ולדבריו גבינה מפרה אף שהיא קשה ונשאר בין שיניו אין צריך להמתין דלא מיקרי גבינה בין שיניו אמנם י"ח ואמר דגבינה בין שיניו נמי מיקרי גבינה יע"ש וכן ראוי להחמיר בגבינה קשה עיין ש"ך ס"ק (יח) (מ"ז).
- (יח) שכל שהגבינה קשה - ומן הסתם אם היא ישנה ו' חדשים חשיבה קשה (ש"ך), עיין ש"ך דלא כט"ז משום דגבינה נמי מיקרי גבינה בין השיניים (ש"ד).
- (יט) אין אוכלין כו' - לפי מה שנתבאר בסעיף א' דאחר אכילת בשר נוהגין להמתין שעה א' א"כ אפשר דגם הזוהר מודה שלא אסור רק בסעודה חדא ובשעתא חדא (ש"ך) יש מקילים בשר עוף אחר גבינה לאכול, וכבר נהגו להקל ע"י סילוק ובהמ"ז, והיינו כל שאין גבינה קשה אבל גבינה קשה ראוי להחמיר שש שעות (ש"ד).
- (כ) מיהו טוב להחמיר - ויש שקורא תגר על המחמירים שהוא כמו מינות (ש"ך), ושומן אווה נמי ראוי להחמיר להמתין שש שעות, והעולם מחמירין (ש"ד).
- (ג) אכל תבשיל של בשר, מותר לאכול אחריו תבשיל של גבינה, והנטילה ביניהם אינה אלא רשות (ויש מלכ"ס נטילה). אבל אם בא לאכול הגבינה עצמה אחר תבשיל של בשר, או הבשר עצמו אחר תבשיל של גבינה, חובה ליטול ידיו: הגה - ושומן של בשר, לינו כבשר עלמנו. ונהגו עכשיו להחמיר שלא לאכול גבינה אחר תבשיל של בשר, כמו אחר בשר עלמנו, ואין לשנות ולפרוץ גדר. מיהו אם אין בשר בתבשיל, רק שנתבשל בקדירה של בשר, מותר לאכול אחריו גבינה, ואין צו מנהג להחמיר. וכן נוהגין לאכול בשר אחר תבשיל של בשר או חלב, מיהו יש ליטול ידיו ציניהם, ואפילו לא יאכל בשר ממש רק תבשיל של בשר אחר תבשיל של גבינה, אם נגע בהן בידיו. שמש הממשם בסעודה ונוגע באוכלין, אינו כריך נטילה, ללא הלכתי נטילה רק לאוכלים:
- (כא) ושומן של בשר כו' - י"א אפי' בשומן אווה יש להחמיר וי"א דמרק של בשר יש לו דין בשר וי"א דווקא אם הוא עב כמו עם ירקות יש לו דין בשר (ט"ז), כשהוא עב ויש בו מיחוי בשר דינו כמו בשר וצריך שש שעות (מ"ז).
- (כב) ושומן של בשר וכו' - ואפילו שומן של עוף דינו כשומן ממש (ש"ך).
- (כג) מיהו אם אין בשר כו' מותר - לקמן ריש סי' צ"ה יתבאר דאפי' לאכלו עם גבינה מותר דהוי נ"ט בר נ"ט, ונראה דהא דאשמועינן הכא דמותר לאכול גבינה אחר כך, היינו אפילו נתבשל בקדרה שלא הודחה יפה, דהוי קצת ממשות של איסור, דבכה"ג אסור לאכלו עם גבינה כמבואר לשם ושרי הכא (ש"ך), לקמן (סי' צ"ה ס"ב) כתב הרמ"א דיש מחמירין בצלי ובישול שלא לאכול בכותח וכן הלכה (ש"ד), נראה דר"ל אפילו אם אין ס' נגד הטוח בעין שעל פי הקדרה, ולפ"ז פשיטא דתבשיל שהושם בו מעט שומן מותר לאכול אחריו גבינה אף אם לא היה ס' נגד השומן, וי"א היינו דוקא שאינו נותן טעם ממשות בתבשיל רק לחלוחית טוח על פניו, אבל אם נותן הממשות טעם בתבשיל הוי כמו שומן, ולפ"ז בתבשיל שיש בו שומן ואין בתבשיל ס' נגדו אין להקל (פ"ת).

(כד) מיהו יש ליטול ידיו ביניהם - אף ביום לכ"ע דיותר נדבק בידים מגבינה עצמה (ש"ך), מי שאוכל במזלג אין צריך לרחוץ ידיו ומ"מ הנכון להחמיר בדבר שאין טורח (ש"ד).

(כה) שמש המשמש כו' - ויש חולקים (ש"ך), עיין מ"י כלל ע"ו ועיין כר"ו מ"ש בזה ליישב¹³ (ש"ד).

(ד) כ"מי שאכל גבינה ורוצה לאכול בשר, צריך לבער מעל השלחן שיורי פת שאכלו עם הגבינה. כ"אסור לאכול גבינה על מפה שאכלו בה בשר(כו). (וכן להיפך אסור). וכל שבין שאסור לחתוך גבינה, אפי' צוננת, בסכין שרגילין לחתוך בשר. ולא עוד, אלא אפילו הפת שאוכלים עם הגבינה אסור לחתוך בסכין שחותכין בו בשר: הגה - וכן להיפך נמי אסור. מיהו על ידי נעילה בקרקע קשה, שרי(ו). אצל כבר נהגו כל ישראל להיות להם סני סכינים(ז), ולרפס אחד מהם שיהא לו היכר. ונהגו לרפסם של חלב, ואין לשנות מנהג של ישראל(ח):

(כז) על מפה - אין דברי הרב אלא כשהיו מניחין הבשר והגבינה על המפה ואז יש לחוש שמא ידבקו זה בזה אבל מנהגינו להביא כל מאכל על השלחן בקערות כו' הלכך אפי' לצאת ידי חומרת הרשב"א ז"ל בהפוך המפה לחוד ובהסרת הפתיתין סגי (פ"ת).

(כח) מיהו ע"י נעיצה כו' - זה קאי אמ"ש שרוצה לחתוך גבינה בסכין של בשר אבל במ"ש שאסור לחתוך לחם כו' לא צריך רק קינוח הסכין (ט"ז). וי"א דאפילו לחתוך בו לחם לאכול עם גבינה צריך נעיצה. והכא לא משום בליעת ממש אסריה לה, דהא צונן בצונן הוא, אלא משום דסכין שמנוניתו טוח על פניו וכיון שתשמישו תדיר לא סגי ליה בקנוח. וי"א הכא דאפילו נעיצה לא מהני (נקה"כ), לפי הט"ז משמע אף בסכין איסור סגי בקינוח (מ"ז), וי"א אוסר לחתוך בו פת לאכול עם גבינה אף אם נעצו, דלא התירו נעיצה אלא אם אירע במקרה שחתכו בסכין בשר או איפכא שצריך נעיצה להכשירו מן האיסור, משא"כ בכה"ג. ובסכין של עובד כוכבים שנאסר כבר א"כ הנעיצה מיחשב להכשירו מן האיסור וכל זה מדינא, אבל כבר נהגו כל ישראל להיות להם ב' סכינים וכמ"ש הרב בהג"ה, ובשעת הדחק שאין לו סכין אחר מוקמינן לה אדינא (ש"ך).

(כט) אבל כבר נהגו כו' - נראה כוונתו דלפי המנהג אסור לחתוך גבינה בסכין של בשר אפי' ע"י נעיצה בקרקע כי כך החמירו על עצמם ליקח לגבינה סכין אחר דוקא אבל מ"מ לחתוך בו לחם לאכול גבינה בזה שפיר יש לנו לסמוך אמה שמקנחו תחלה (ט"ז), ומיהו העולם נזהרים אם לא בשעת הדחק ובדרך (מ"ז).

א חולין קטו ע"ב.

ב תורת הבית הקצר ב"ג ש"ד פד ע"ב.

ג או"ה ארוך כלל ל' דין ה.

ד מכילתא דרבי ישמעאל משפטים, מסכתא דכספא פרשה כ.

ה חולין קיג ע"א.

ו שם קג ע"ב.

ז שו"ת הרשב"א ח"ג רנז.

ח ביצה ז ע"א, רשב"א תורת הבית הקצר ב"ג ריש ש"ד פד ע"ב.

ט רמב"ם מאכ"א פ"ט ה"ו.

י או"ה הארוך כלל ל"א דין יב ויג.

יא ??

יב מהר"ל מנהגים הלכות או"ה עב ע"א.

יג פסרי מהר"ו סי' כד.

יד רא"ש חולין פרק כל בשר סי' נא.

טו רי"ף חולין מג ע"א.

טז ב"י.

לא עשיתי.¹³

- יז שיערי דורא פג א מר"ת
יח שבלי הלקט ח"ב סי' לד.
יט חולין קטז ע"א, ורשב"א שם, ורמב"ם מאכ"א פ"ג ה"ג.
כ מרדכי שם תשלג.
כא חולין קג ע"ב.
כב שם קד ע"ב.
כג איסור והיתר הארוך כלל מ' (דין יג).
כד הגהת אשר"י פרק כל הבשר (סי' כ) בשם אור זרוע (ח"א סי' תסב).
כה רמב"ם מאכ"א פ"ט הכ"ז.
כו ר"ן חולין לז ע"ב ד"ה אמר.
כז מרדכי חולין תרפז.
כח בהגהות אשר"י (פכ"ה סי' ז) בשם אור זרוע (ח"א סי' תס).
כט בתשובות (המיוחסות) להרמב"ן סימן קע"ב